

Matka. Dcéra. Anjel. Netvor?

DRUHÁ

T

V

Á

R

ASHLEY AUDRAINOVÁ

EDÍCIA
MIMO ZÁKONA

Matka. Dcéra. Anjel. Netvor?

DRUHÁ

T

V

Á

R

ASHLEY AUDRAINOVÁ

TATRAN

Z anglického originálu Ashley Audrain: The Push,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Michael Joseph,
a divison of Penguin Random House LLC, Dublin 2021,
preložila Simona Klimková.
Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2021 ako 5303. publikácia
a 31. zväzok edície Mimo zákona.

Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu pripravil Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Adriana Oravcová

Jazykovi redaktorki Zlata Sršňová, David Grich

Technická redaktorka Eva Zdražilová

Sadzba RS servis, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s. r. o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved.

Copyright © Ashley Audrain, 2021

Translation © Simona Klimková 2021

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2021

ISBN 978-80-222-1209-0

Venujem Oscarovi a Waverly

Často sa hovorí, že prvý zvuk, ktorý počujeme v lone matky, je tlkot jej srdca. V skutočnosti prvý zvuk, ktorý rozvibruje náš nedávno vyvinutý sluchový orgán, je pulzovanie krvi v matkiných žilách a tepnách. Vibrujeme v súlade s týmto prapôvodným rytmom ešte skôr, ako sa nám vyvinú uši. Pred počatím časť nás existovala ako vajíčko v matkiných vaječníkoch. Všetky vajíčka, ktoré sa v žene vyvinú počas života, sa vytvoria v jej vaječníkoch, ešte keď je štvormesačným plodom v maternici svojej matky. To znamená, že náš bunkový život ako vajíčka sa začína v maternici našej starej mamy. Každý z nás strávil päť mesiacov v maternici starej mamy, ktorá sa zase vyvíjala v maternici svojej starej mamy. Vibrujeme v súlade s rytmom matkinej krvi ešte skôr, ako sa sama narodila...

*Layne Redmondová: When the Drummers Were Women
(Keď ženy udávali rytmus)*

V noci žiari tvoj dom, akoby vnútri všetko horelo.

Závesy na oknách, ktoré vybrala, sú zrejme z ľanu. Z drahého ľanu. Tak jemne utkaného, že zvyčajne rozoznám, akú máš náladu. Vidím, ako si dievča píše domáce úlohy a pritom si prehodí konský chvost dozadu. Vidím chlapčeka, ktorý vyhadzuje tenisové loptičky k vysokánskemu stropu, zatiaľ čo tvoja žena pobehuje po obývačke v legínach a snaží sa upratať neporiadok po celom dni. Hračky do košíka. Vankúše späť na gauč.

Dnes ste však nechali závesy odhrnuté. Možno preto, aby ste videli padať sneh. Alebo preto, aby tvoja dcéra mohla vyzerať sobí záprah. Už v to dávno neverí, no kvôli tebe bude predstierať opak. Kvôli tebe urobí čokoľvek.

Všetci ste vyparádení. Deti oblečené v šatách s rovnakým károvaným vzorom sedia na koženej pohovke a tvoja žena ich fotí na mobil. Dievča drží chlapčeka za ruku. Ty sa v zadnej časti miestnosti hráš s gramofónom, tvoja žena ti niečo vraví, ty však zdvihneš prst – už to skoro máš. Dievča vyskočí, tvoja žena schytí chlapčeka a zatočia sa. Zdvihneš pohár so škótskou, raz, dvakrát si odpiješ a odkradneš sa od gramofónu ako od spiaceho dieťaťa. Vždy sa tak púšťaš do tanca. Vezmeš chlapca na ruky. Zakloní hlavu. Otočíš ho hore nohami. Dcéra sa načiahne k ockovi za bozkom a manželka ti zatiaľ drží pohár. Dotancuje k stromčeku a napraví reťaz so žiarovkami, ktorá sa trochu posunula. A potom všetci zastanete, nakloníte sa do kruhu a naraz čosi zakričíte, akési slovo, dokonale načasovo-

vané, a potom sa opäť všetci roztancujete – tú pieseň dobre poznáte. Tvoja žena sa vykradne z izby a syn ju automaticky sleduje pohľadom. Spomínam si, aké to bolo. Na pocit, keď vás potrebujú.

Zápalky. Vráti sa a zapáli sviečky na vyzdobenej rímse nad kozubom. Premýšľam, či sú prepletené jedľové vetvičky skutočné, či voňajú po živici. Na okamih si predstavím, že tieto vetvičky v túto noc, keď budete všetci spať, vzbĺknu. Predstavím si teplú maslovožltú žiaru vášho domu, ako sa mení na rozpálenú praskajúcu červeň.

Chlapec zdvihne železný kutáč a dievča mu ho jemne zoberie z ruky skôr, ako si to ty alebo tvoja žena všimnete. Dobrá sestra. Pomocníčka. Ochrankyňa.

Zvyčajne vás nesledujem tak dlho, no dnes ste takí nádherní, že sa neviem od vás odtrhnúť. Sneh, taký, čo sa neroztopí, ráno z neho spraví snehuliaka, aby potešila bračeka. Zapnem stierače, upravím teplotu a všimnem si, ako sa hodiny posunú z 19.29 na 19.30. Predtým by si jej o tomto čase čítal *Polárny expres*.

Tvoja žena sedí na stoličke a sleduje, ako vy traja poskakujete po izbe. Zasmeje sa a odhrnie si dlhé zvlnené vlasy nabok. Privonia k tvojmu poháru a položí ho. Usmieva sa. Si k nej otočený chrbtom, takže nevidíš to, čo vidím ja, ako si položí ruku na brucho, ako si ho nepatrne hladká a potom sklopí pohľad nadol, ako je myšlienkami pri tom, čo v nej rastie. Sú to bunky. No sú všetkým. Otočíš sa a ona opäť obráti pozornosť na izbu. Na ľudí, ktorých miluje.

Povie ti to zajtra ráno.

Stále ju veľmi dobre poznám.

Pozriem sa dolu, aby som si natiahla rukavice. Keď zdvihnem hlavu, dievča stojí pri otvorených vchodových dverách. Lampa nad číslom vášho domu jej slabo osvetľuje tvár. V ruke drží tanier s kôpkou mrkvy a sušienok. Na dlažbe vo vstupnej hale neskôr roztrúsíš omrvinky. Budeš pokračovať v hre tak ako ona.

Teraz ma sleduje, ako sedím v aute. Zachveje sa. Šaty, ktoré jej

tvoja žena kúpila, sú primálne, vidím, že sa jej rozširujú boky a navierajú prsia. Jednou rukou si opatrne preloží konský chvost cez plece, je to skôr ženské ako dievčenské gesto.

Prvýkrát v živote mám pocit, že sa naša dcéra na mňa podobá.

Stiahnem okienko a zdvihnem ruku na pozdrav, tajný pozdrav. Položí tanier na zem, vystrie sa a pozrie na mňa, potom sa otočí a vojde dnu. K svojej rodine. Čakám, že sa závesy prudko zatiahnu, že prídeš k dverám a budeš zisťovať, prečo, dočerta, v takýto večer parkujem pred vašim domom. A čo by som na to odvetila? Že som osamelá? Že mi chýba? Že si zaslúžim, aby som bola matkou v tom vašom žiarivom dome?

Namiesto toho však docupká do obývačky, medzitým si presvedčil ženu, aby vstala zo stoličky. Kým spolu v objatí tancujete a rukou jej cez blúzku hladíš chrbát, naša dcéra chytí chlapčeka za ruku a zavedie ho do stredu obývačkového okna. Ako herca, ktorý sa postaví na svoju značku na javisku. Sú tam presne orámovaní.

Vyzerá úplne ako Sam. Má jeho oči. A tá vlna tmavých vlasov, ktorá prechádza do kučery, kučery, ktorú som si znovu a znovu natáčala na prst.

Príde mi nevoľno.

Naša dcéra uprene hľadí cez okno, díva sa na mňa a ruky drží na pleciach tvojho syna. Skloní sa a pobožká ho na líce. A potom znovu. A znovu. Chlapčekovi sa jej náklonnosť páči. Je na ňu zvyknutý. Ukazuje na padajúci sneh, no ona nespúšťa oči zo mňa. Pošúcha mu plecيا, ako keby ho chcela zahriať. Ako by to spravila mama.

Podídeš k oknu a čupneš si na chlapčekovu úroveň. Pozrieš von a potom zdvihneš pohľad. Moje auto si nevšímneš. Ukazuješ na snehové vločky tak ako tvoj syn a prstom sleduješ ich trasu po oblohe. Rozprávaš o saniach. O soboch. Pozorne hľadí do noci a snaží sa vidieť to, čo ty. Žartovne mu dáš frčku do brady. Jej pohľad sa stále upiera na mňa. Ponorím sa hlbšie do sedadla. Prehltnem a napokon od nej odvrátim pohľad. Zakaždým vyhrá.

Keď opäť zdvihnem zrak, je stále tam a sleduje moje auto.
Čakám, že sa načiahne za závesom a zatiahne ho, no neurobí to.
Tentoraz neuhnem pohľadom. Z vedľajšieho sedadla zdvihnem
hrubú kopu papierov a poťažkám váhu vlastných slov.
Prišla som ti ju odovzdať.
Toto je moja verzia príbehu.

1

Pritiahol si si stoličku bližšie a poklepal koncom ceruzky po mojej učebnici, civela som na stránku a nechcela zdvihnúť pohľad. „Haló?“ povedala som, akoby mi niekto telefonoval. Rozosmialo ťa to. A potom sme tam sedeli a chichotali sa, dvaja neznámi ľudia v univerzitetnej knižnici, čo sa zapísali na rovnaký výberový predmet. Na prednášky museli chodiť stovky študentov – nikdy predtým som si ťa nevšimla. Zvlnené vlasy ti padali do očí a občas si si ich natáčal na ceruzku. Mal si také zvláštne meno. V to popoludnie si ma odprevadil domov, cestou sme mlčali. Neskrýval si, aký si zo mňa hotový, neprestajne si sa na mňa usmieval. Ešte nikdy mi nikto nevenoval takú pozornosť. Pred internátom si mi pobozkal ruku a opäť nás to oboch rozosmialo.

Čoskoro sme dovŕšili dvadsaťjeden rokov a boli sme nerozluční. Do promócie nám zostával necelý rok. Strávili sme ho tým, že sme spali v mojej obrovskej internátnej posteli alebo sa učili, sediac na opačných koncoch gauča s prepletenými nohami. Chodievali sme s tvojimi kamarátmi do baru, no vždy sme sa skoro vracali domov, do postele, kde sme si užívali novotu tepla toho druhého. Ja som takmer nepila a ty si mal už večierkov po krk – chcel si len mňa. Nikomu z môjho okolia to zjavne neprekážalo. Mala som malý okruh priateľov, boli to skôr známi. Tak veľmi som sa sústredila na to, aby som si kvôli štipendiu udržala dobré známky, že som ne-

mala čas a ani záujem o typický študentský život. V tom období som sa s nikým veľmi nezblížila, až kým som nestretla teba. Ponúkol si mi niečo iné. Vymanili sme sa zo spoločenského života a spokojne si vystačili jeden s druhým.

Uspokojenie, ktoré si mi ponúkol, ma pohltilo – predtým, ako som ťa spoznala, som nemala nič, a tak si sa poľahky stal mojím všetkým. Nechcem tým povedať, že si si to nezaslúžil – práve naopak. Bol si jemný, ohľaduplný a chápavý. Bol si prvý človek, ktorému som sa zdôverila, že sa chcem stať spisovateľkou, na čo si mi povedal: „Neviem si ani predstaviť, že by si robila niečo iné.“ Vychutnávala som si spôsob, akým sa na nás pozerali iné dievčatá, ako keby mali dôvod na žiarlivosť. Keď si v noci spal, vdychovala som vôňu tvojich lesklých čiernych vlasov a ráno som ti prstom prechádzala po zarastenej čelusti, aby som ťa zobudila. Bol si ako droga.

Na moje narodeniny si spísal sto vecí, ktoré na mne miluješ. *14. Milujem, ako po usnutí tíško chrápeš. 27. Milujem, ako nádherne píšeš. 39. Milujem, keď ti po chrbte píšem svoje meno. 59. Milujem, keď si cestou na hodinu rozdelíme mafín. 72. Milujem tvoju nedelňú náladu po prebudení. 80. Milujem, keď dočítaš knihu a potom si ju položíš na hrud'. 92. Milujem, aká raz z teba bude dobrá mama.*

„Prečo si myslíš, že zo mňa bude dobrá mama?“ Položila som zoznam a na okamih som mala pocit, že ma až tak dobre nepoznáš.

„Prečo by si nebola dobrá mama?“ Zo žartu si ma pichol do brucha. „Si starostlivá. A zlatá. Nevie sa dočkať, kedy budeme mať spolu bábätká.“

Nemohla som urobiť nič iné, len sa silene usmiať.

Nikdy som nestretla človeka, ktorý by mal také dychtivé srdce ako ty.

Jedného dňa to pochopíš, Blythe. Ženy v tejto rodine... sme iné.“
„Stále vidím mamin oranžový rúž na cigaretovom filtri. Popol padá do pohára, pláva v posledných kvapkách môjho pomarančového džúsu. Smrad spálenej hrianky.

Na moju mamu Cecíliu si sa pýtal len párkrát. Povedala som ti len čisté fakty: (1) opustila nás, keď som mala jedenásť rokov, (2) potom som ju videla len dvakrát a (3) netuším, kde je.

Vedel si, že toho tajím viac, no nikdy si nenaliehal – bál si sa toho, čo by si sa mohol dozvedieť. Chápala som to. Všetci máme právo čosi od toho druhého aj od seba samého očakávať. S materstvom je to rovnaké. Všetci očakávame, že máme dobré mamy, a keď sa vydáme, že aj my budeme dobré mamy.

1939 – 1958

Etta sa narodila presne v deň, keď sa začala druhá svetová vojna. Oči mala ako Atlantický oceán a od začiatku mala červenú tváričku a buclaté telíčko.

Zalúbila sa do prvého chlapca, ktorého stretla, do syna miestneho doktora. Volal sa Louis, bol slušný a zdvorilý, čo nebolo u chlapcov, ktorých poznala, bežné. Vôbec mu neprekážalo, že Etta nemala to šťastie, aby ju príroda pri narodení obdarila krásou. Od prvého školského dňa až po posledný ju Louis odprevádzal do školy s jednou rukou založenou na chrbte. A Ettu vedeli také veci očariť.

Jej rodina vlastnila stovky akrov kukuričných polí. Keď mala Etta osemnásť a oznámila otcovi, že sa chce za Louisa vydať, trval na tom, že sa jeho nový zať musí naučiť farmárčiť. Nemal vlastných synov a chcel, aby Louis prebral rodinnú farmu. Podľa Etty však otec chcel mladíkovi len dokázať, že farmárčenie je náročná a poctivá práca. Nič pre slabochov. A rozhodne nič pre intelektuálov. Etta si vybrala muža, ktorý bol úplne iný ako jej otec.

Louis sa chcel stať lekárom ako jeho otec a dostal aj štipendium na lekárskej fakulte. No viac ako po lekárskom titule túžil po sobáší s Ettou. Jej otec Louisa vôbec nešetril, aj keď ho prosila, aby naňho nebol taký prísny. Jej manžel vstával každé ráno o štvrtej a chodil na orosené polia. Drel od štvrtej rána až do zotmenia a, ako Etta rada všetkým pripomínala, nikdy sa nešťažoval. Louis predal lekársku tašku a učebnice, ktoré zdedil po otcovi, a peniaze vložil do zaváraninového pohára na kuchynskej linke. Ette povedal, že je to prvý príspevok na

univerzitné štúdium pre ich budúce deti. Podľa Etty to vypovedalo mnohé o tom, aký bol nezištný človek.

Jedného jesenného dňa Louisa ešte pred východom slnka rozsekala žacia lišta silážneho kombajnu. Vykrvácal osamotený v poli. Našiel ho Ettin otec a poslal ju zakryť telo celtovinou zo stodoly. Na statok sa vrátila s Louisovou rozmliaždenou nohou a hodila ju otcovi do hlavy, kým napúšťal vodu do vedra, aby zmyl krv z kombajnu.

Rodine ešte neoznámila, že v nej rastie dieťa. Bola to statná žena, mala tridsať kíľ nadváhu, preto na nej nebolo tehotenstvo vidieť. O štyri mesiace sa na kuchynskej dlážke uprostred snehovej búrky narodila malička Cecília. Kým sa Etta snažila dieťaťko vytlačiť, civela na pohár s peniazmi na linke nad sebou.

Etta s Cecíliou žili pokojne na statku a do mesta chodievali len zriedkavo. Keď sa ta vybrali, odvšadiaľ počula, ako si šepkajú o žene, ktorá „má labilné nervy“. V tom čase sa o tom veľa nehovorilo – a ani sa za tým nič iné nehladalo. Louisov otec pravidelne dával Ettinej matke sedatíva, aby ich podávala Ette, ako uzná za vhodné. A tak Etta trávila väčšinu dní v malej mosadznej posteli v detskej izbe, v ktorej vyrastala, a jej matka sa zatiaľ starala o Cecíliu.

Etta si však rýchlo uvedomila, že ak bude takto nadopovaná vylihovaf v posteli, ďalšieho muža nikdy nestretne. Postupne sa pozbierala a začala sa sama starať o Cecíliu, kočkovala ju po meste, zatiaľ čo úbohé dievčatko plakalo za starou mamou. Etta vysvetľovala ľuďom, že trpela chronickou bolesťou brucha, celé mesiace nemohla jesť, a preto tak veľmi schudla. Nikto jej neveril, no Ettu ich malicherné klebety nezaujímali. Práve spoznala Henryho.

Henry bol v meste nový a chodili do toho istého kostola. Šéfoval šesťdesiatim zamestnancom vo fabrike na cukríky. Od prvej chvíle, ako sa zoznámili, bol k Ette milý – zbožňoval deti a Cecília bola obzvlášť rozkošná, a tak nepredstavovala pre ich vzťah problém, hoci to všetci predpokladali.

Onedlho Henry kúpil pre nich troch v centre mesta dom v tudorovskom štýle s mätovo zeleným zdobením. Etta nadobro opustila mosadznú posteľ a pribrala naspäť všetky kilogramy, ktoré zhodila.

Vrhla sa na úlohu vytvoriť domov pre svoju rodinu. Mali výstavnú verandu s hojdačkou, čipkované záclony na každom okne a v rúre sa vždy piekli čokoládové sušienky. Jedného dňa doručili nový nábytok do obývačky na zlú adresu a suseda dovolila kuriérovi rozložiť ho v suteréne, hoci si nič neobjednala. Keď sa o tom dopočula Etta, v župane a natáčkach naháňala po ulici nákladné auto a nadávala. Všetci sa na tom dobre zabávali, napokon aj samotná Etta.

Veľmi sa snažila, aby ako žena spĺňala všetky očakávania.

Aby bola dobrá manželka. Dobrá matka.

Zdalo sa, že všetko bude v poriadku.

2

Ked si spomeniem na naše začiatky, príde mi na um toto:

Tvoji rodičia. Pre iných ľudí by to možno nebolo také dôležité, no s tebou prišla do môjho života rodina. Moja jediná rodina. Štedré dary, letenky, aby sme mohli všetci spolu letieť na dovolenku za slnkom. Ich dom vždy voňal po teplej vypratej posteľnej bielizni, a keď sme k nim prišli na návštevu, nikdy som nechcela odísť. Keď ma tvoja mama pohladila po končekoch vlasov, najradšej by som sa jej bola schúlila v lone. Občas som mala pocit, že ma ľúbi rovnako ako teba.

Bez akýchkoľvek výhrad prijali fakt o existencii môjho otca, neposudzovali ho, keď odmietol pozvanie na sviatky, a za tieto láskavosti som im bola vďačná. O Cecílii sme sa, samozrejme, nikdy nerozprávali. Ohľaduplne si to s nimi prebral ešte pred tým, ako si ma prvý raz priviedol domov. (*Blythe je úžasná. Naozaj. Ale mali by ste vedieť...*) O mojej mame by ste medzi sebou neklebetili, nikoho z vás netešili neprijemnosti.

Boli ste takí dokonalí.

Mladšiu sestru si volal „zlatko“ a ona ťa zbožňovala. Každý večer si telefonoval domov a ja som načúvala na chodbe a priala si, aby som počula slová tvojej mamy, ktoré ťa tak rozosmiali. Domov si